

Sådan bruger du hænderne klogt i farestalden

So-seminar den 13. april 2021

Trine Friis Pedersen, Konsulent

Lisbeth Ulrich Hansen, Chefforsker

Flemming Thorup, Chefforsker

SEGES Svineproduktion

STØTTET AF

Svineafgiftsfonden

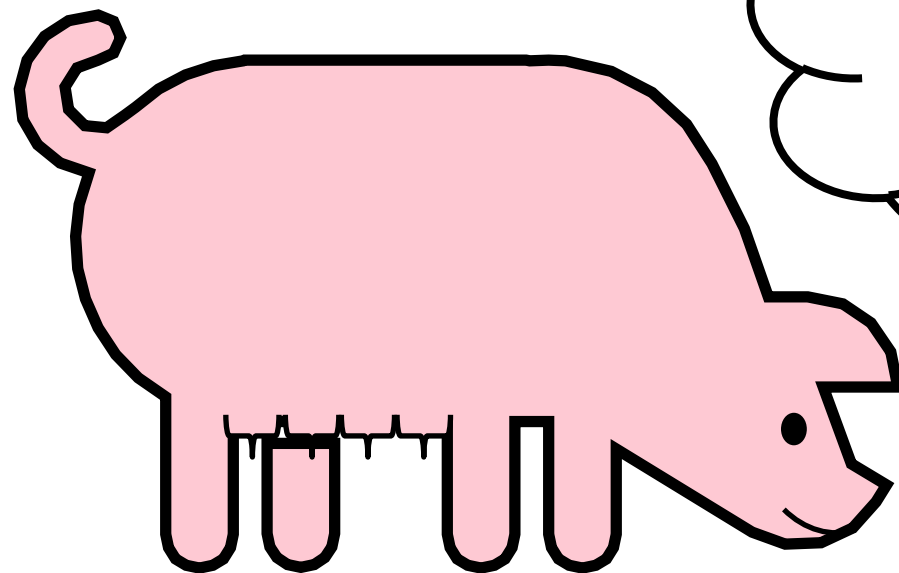

Det skal du høre om

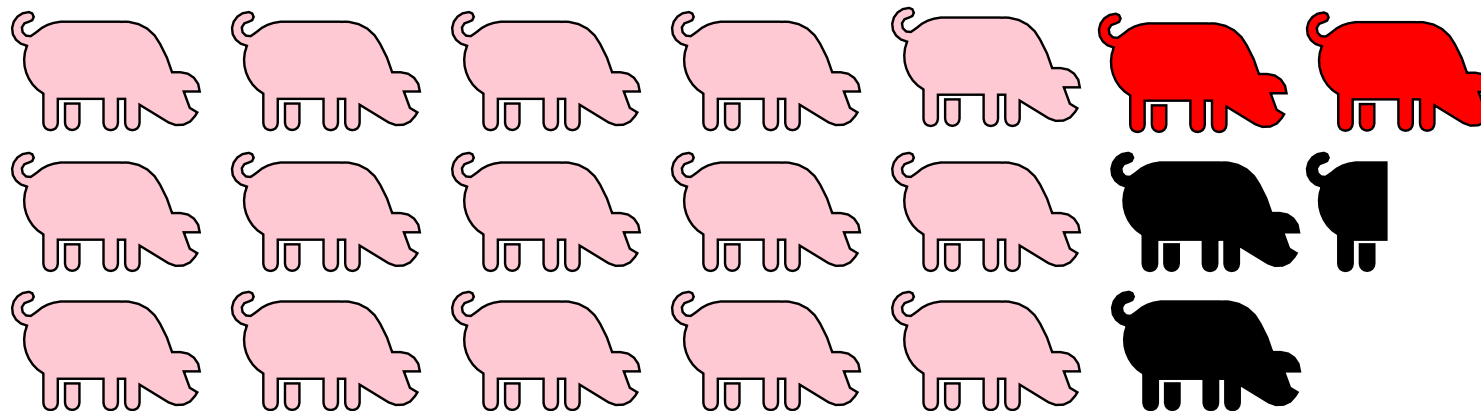
- Ny viden der kan øge pattegriseoverlevelsen
- Anvisninger på, hvornår og hvad der skal gøres
- Soen klar til faring
- Faringsovervågning
- Varme omkring faringen
- Sikre optagelse af råmælk

En so med 19,4 pattedrise

- **1,9 dødfødte**
- 1,0 klemt
- 0,8 sult, svag og utrivelige
- 0,3 blodforgiftning
- 0,5 andet

Ved indsættelse

Soen klar til faring

- Farestald 5-7 dage før forventet faring
 - 16-19 mm rygspæk
 - God konstitution
- 3,4 til 4,1 FEso/dag
 - Fordelt over mindst tre måltider/dag (ligeligt fordelt)
- 500-600 gram fibre/dag (energi til faring)
- Halm eller andet til redebygning

Redebygning er vigtig for soen og kan have positiv effekt på flere forhold omkring faringen

Smertelindring af soen før faring

- Forebygge inflammation omkring og efter faring
- Holde soen smertefri
- Sikre at soen æder og drikker, så den ikke svækkes op til faring
- Afprøvning næsten færdig
- 8.500 kuld i alt
- Resultater 😊

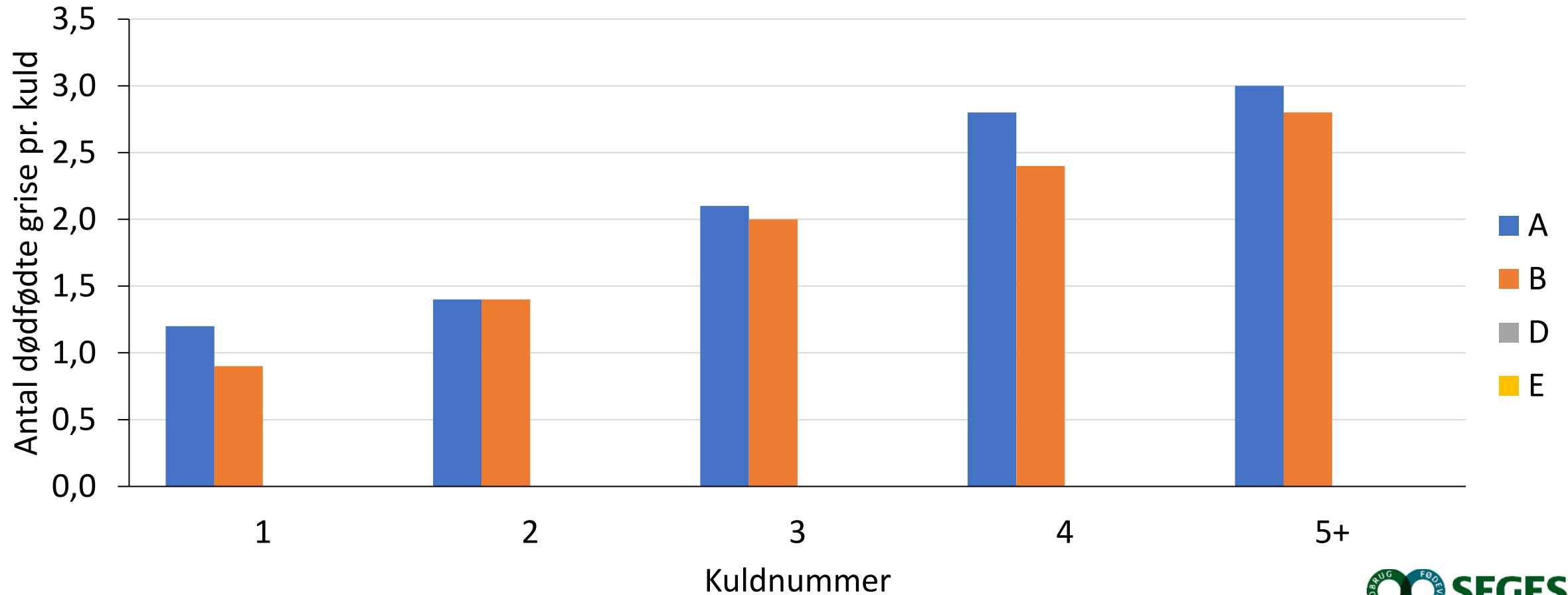
Faringen

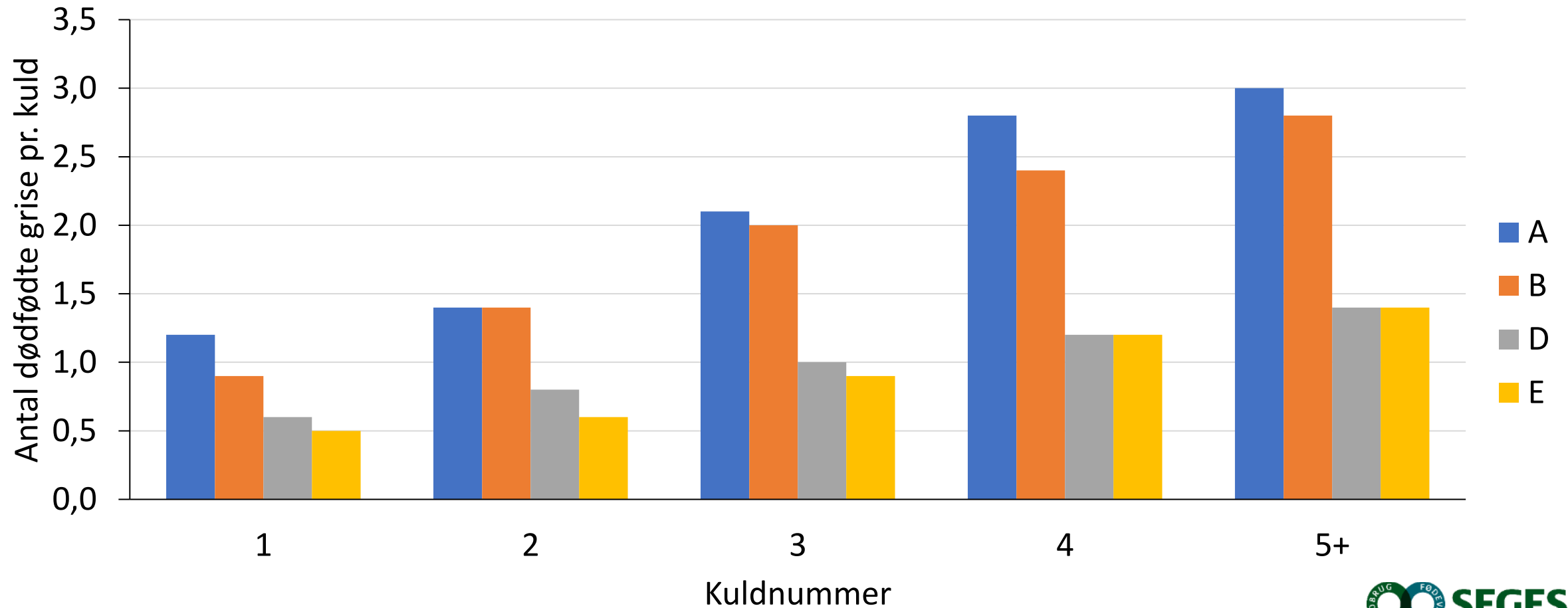
Værd at vide om faringen

- Soen vil have ro til at fare:
 - Derfor kommer mange faringer først efter arbejdstiden
- Det går stærkt:
 - Der er i gennemsnit 10-15 minutter imellem grisene
 - Der er længere tid mellem gris 1 og 2 og gris 2 og 3 (op til en time mellem hver gris)
- For hvert kuldnummer føder soen $\frac{1}{2}$ dødfødt gris mere:
 - Der er stadig penge i, at soen holder længe
 - Jo ældre soen er, jo flere grise kan du redde ved overvågning
- Lav fødselshjælp, hvis der ikke er født en gris efter 30 minutter:
 - Det gælder ikke de første 3 grise

For hvert kuldnummer får soen ½ dødfødt gris mere

Besætning D og E har døgnovervågning De har cirka 1 dødfødt gris pr. kuld

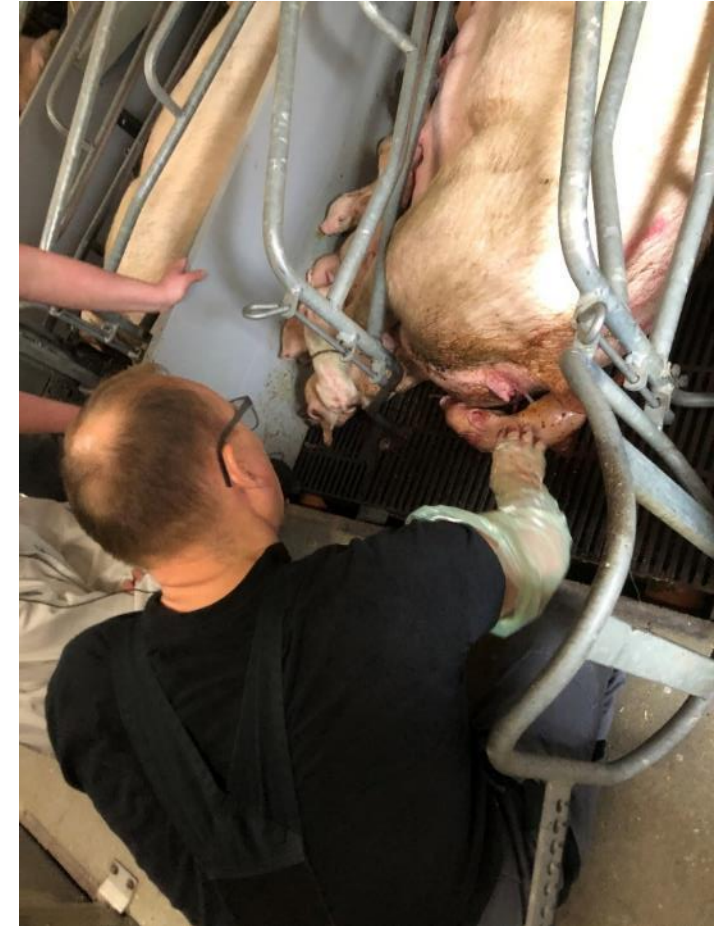
Organisering af faringsovervågning og fødselshjælp

- Start med at organisere arbejdet i i normal arbejdstid
- En medarbejder har vagten
- Medarbejderen har et stopur som ringer efter 30 minutter
- Alle farende søer tilses og antal grise hos soen tælles
- Antal grise noteres på staldtavlen
- Hvis ikke der er født grise siden sidste tilsyn, skal soen have fødselshjælp
- Hvis der ikke er kommet grise, men der er kommet mange fosterhinder, kan soen være færdig
- Der bør være faringsovervågning, når der er faringer i gang
- Når det fungerer i normal arbejdstid, så overvej kritiske perioder udenfor arbejdstid, hvor der bør være overvågning.

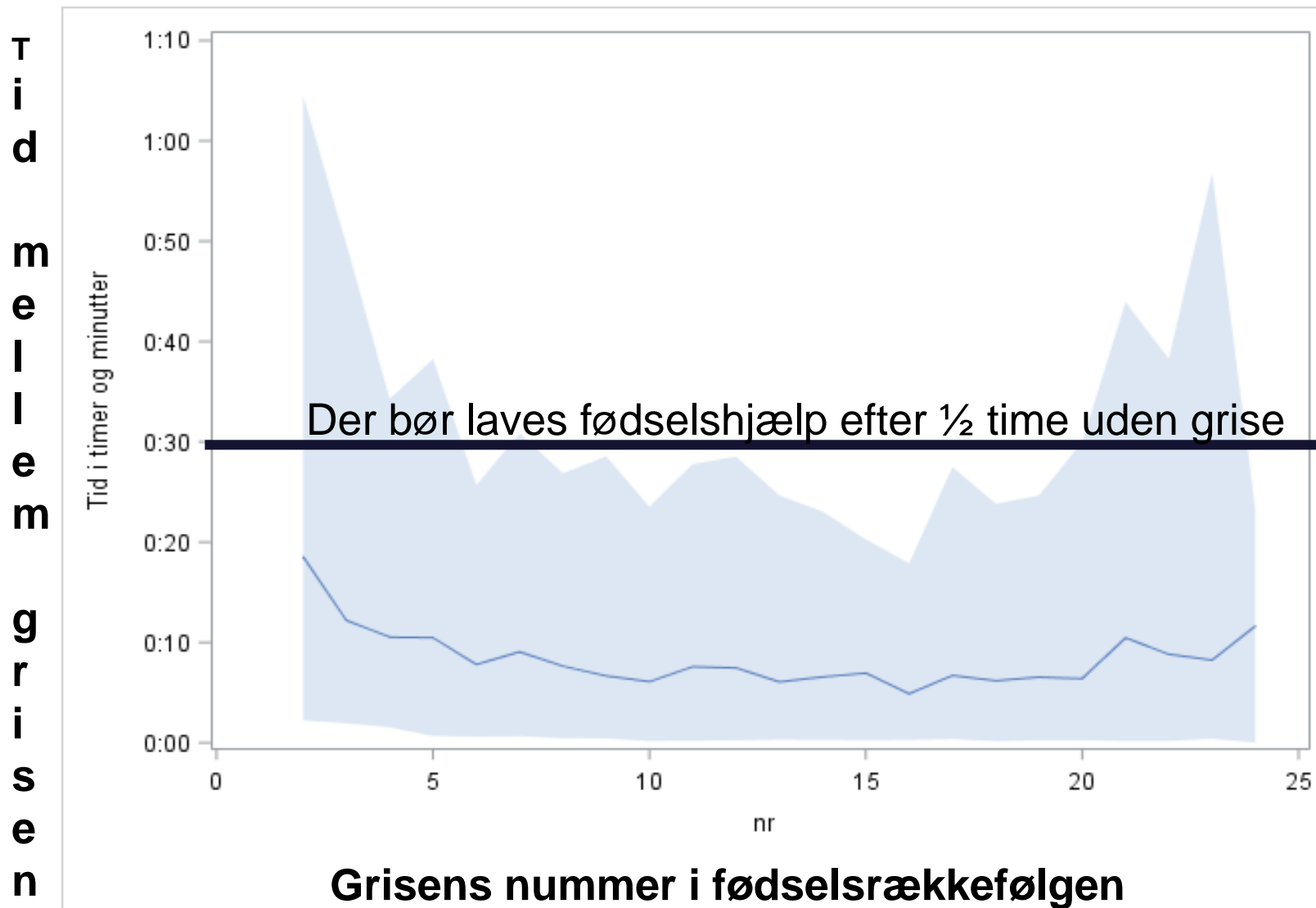
Undlad overvågning ved få faringer eller lav risiko for dødfødte grise

- Der er lav risiko for dødfødte grise, hvis det kun er gylte som farer. Det kan fx være i weekenden
- Lige efter arbejdstid, hvis der kun er få søer, som farer
- De første 2 timer efter at faringen er gået i gang
- Hvis kun få søer farer efter midnat

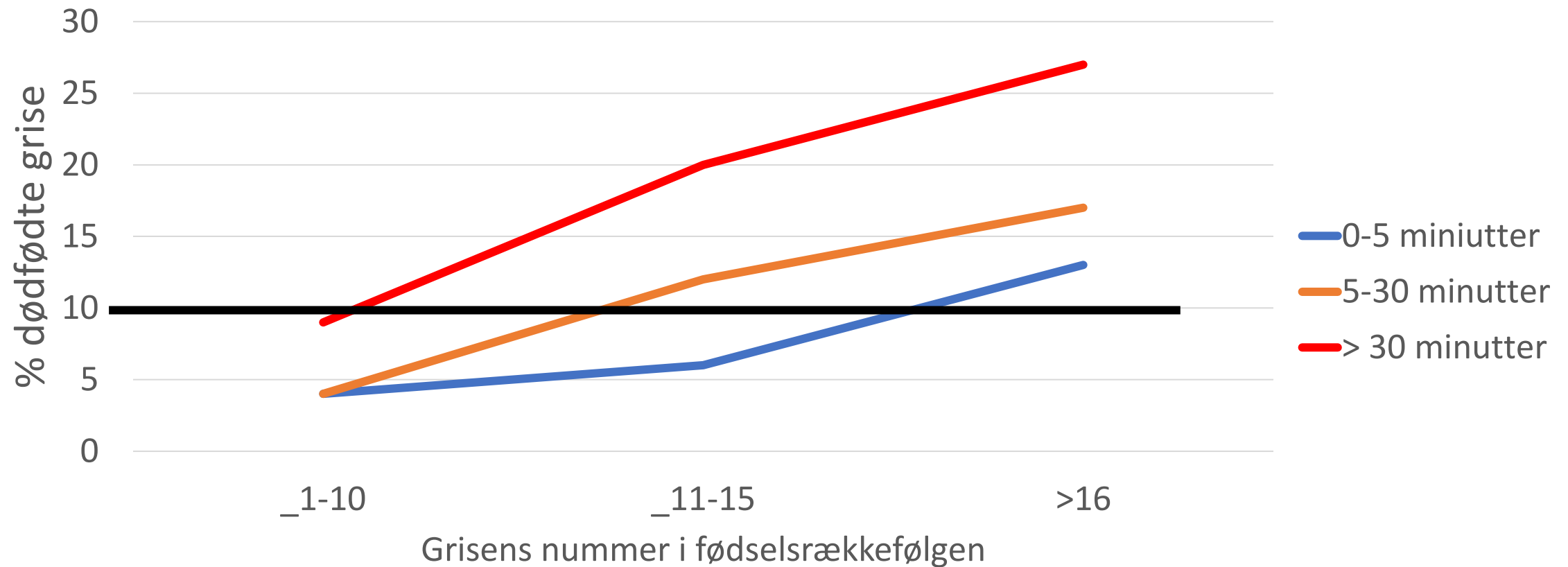

Interval i minutter mellem fødsel af grise

Tid og 90 % spredning til fødsel af levendefødte grise

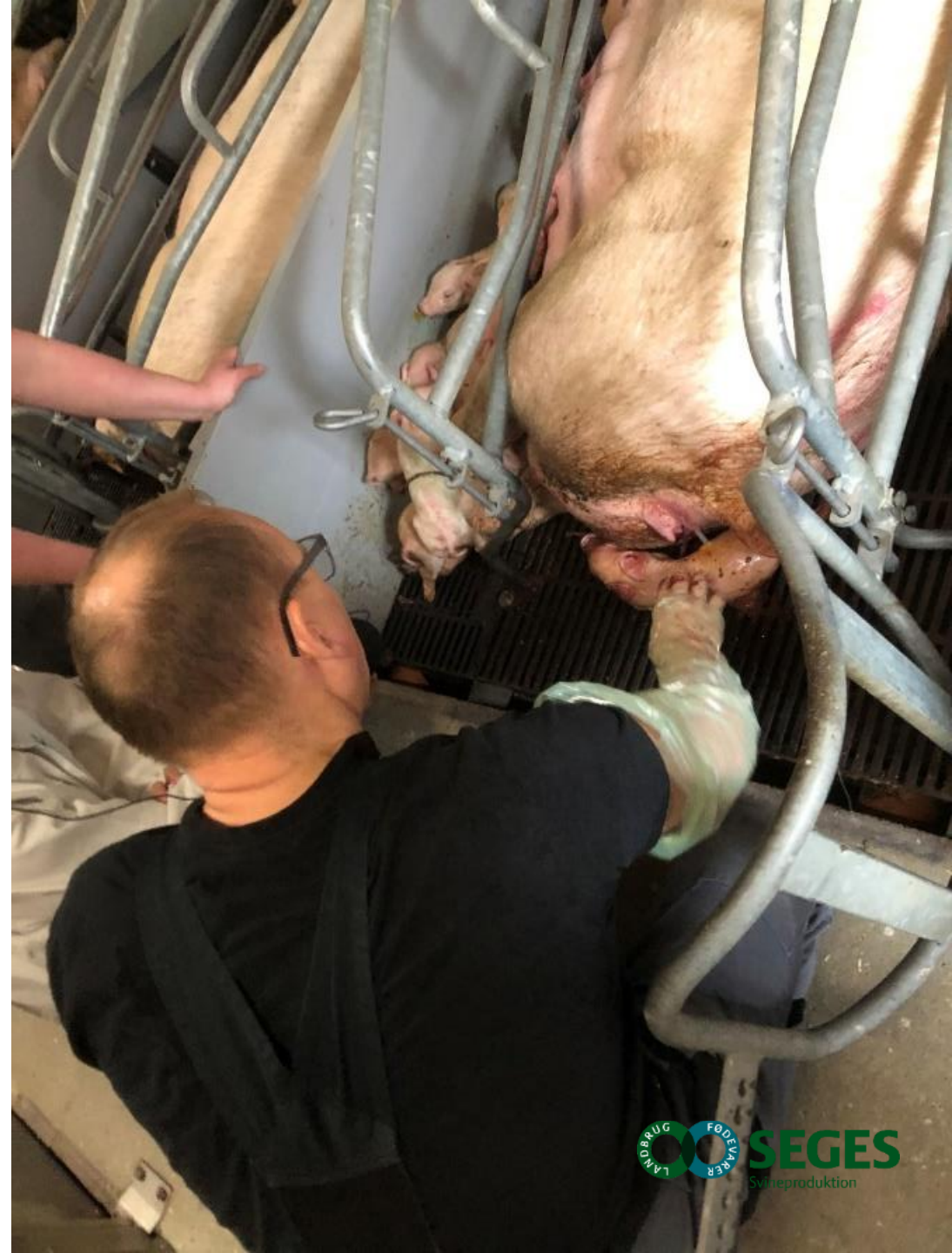

Risiko for dødfødte grise i forhold til fødselsrækkefølge og fødselsinterval

Hygiejnisk fødselshjælp

- Det vigtigste er, at handsken ikke bliver beskidt
- Tag først handsken på, når du sidder klar bagved soen
- Kom gel på håndryggen. Tør det ikke ud med den anden hånd
- Før hånden direkte ind i soen
- Når du har trukket én gris ud, så brug DEN ANDEN HÅND til at oplive grisen
- Så har du stadig ren handske, når du vil trække den næste gris ud

Det kan du også gøre, når du overvåger faringerne

- Hjælp de mindste nyfødte grise til yveret eller ind i hulen
- Hjælp nyfødte pattegrise ud af fosterhinden
- Træk en klemt gris ud under soen
- Mærk de første grise, så de kan kuldudjævnes tidligt

Hjælpemidler til registrering af faringen

Registrering af faringshjælp

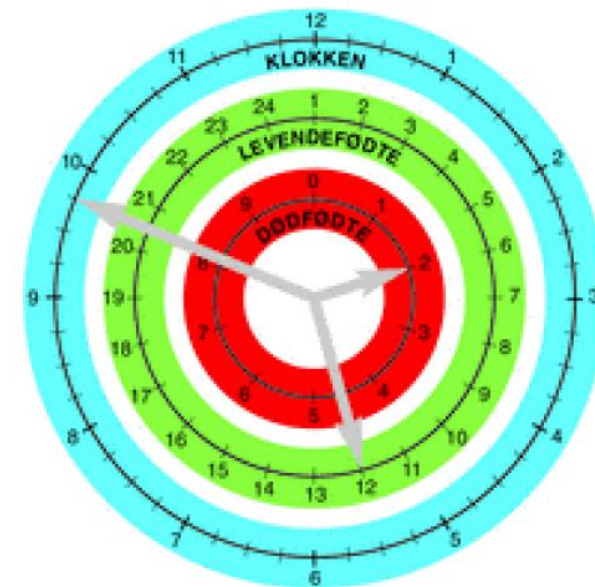
Sonr. 6494

Dato 12/6

Stald

initial	Tidspunkt	F.hjælp	Lev.f	Dødf.	Færdig
	04:20	5/0	6		
	05:20	4/0	10		
	06:15	1/0	12		
	12:00	1/0	18		
	17:00	0/0	18		2

F-Skiven

F-skiven findes også som APP med alarm til mobilen

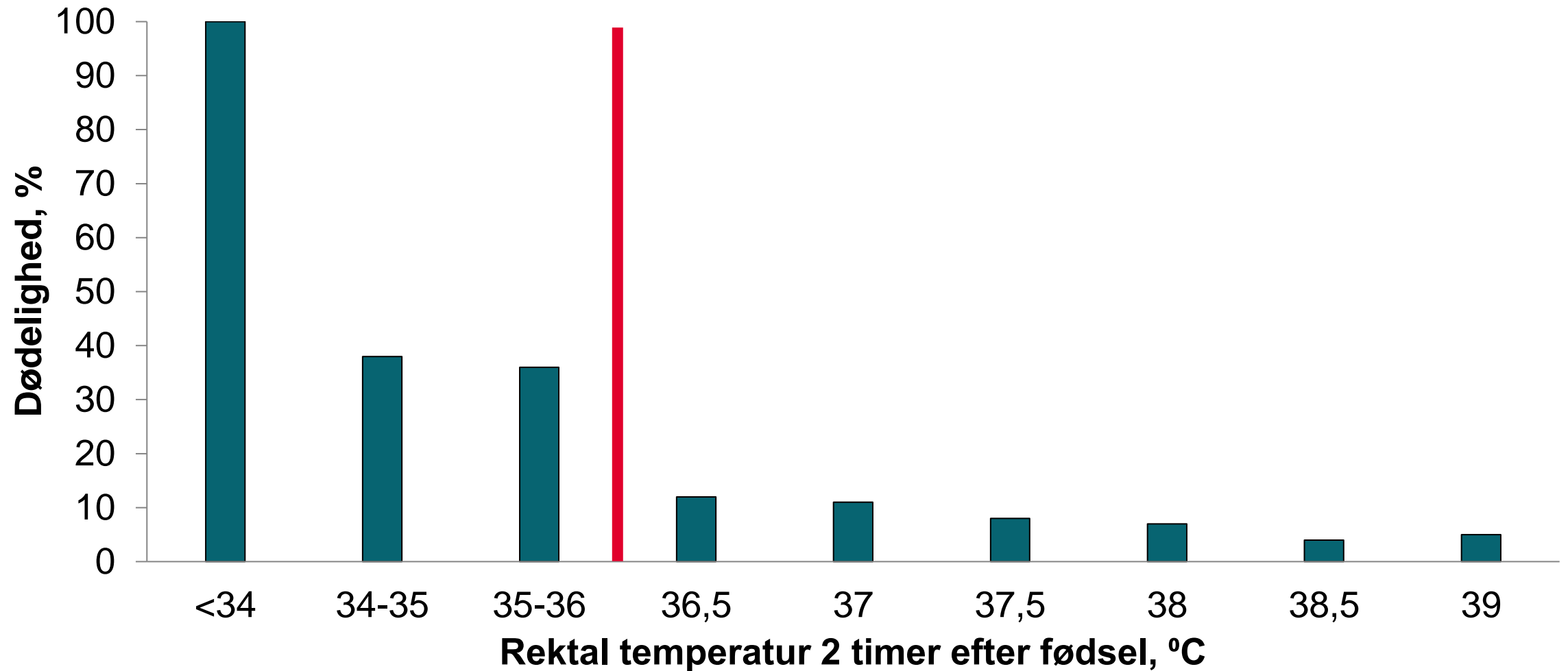
FarrowTech

Efter fødsel

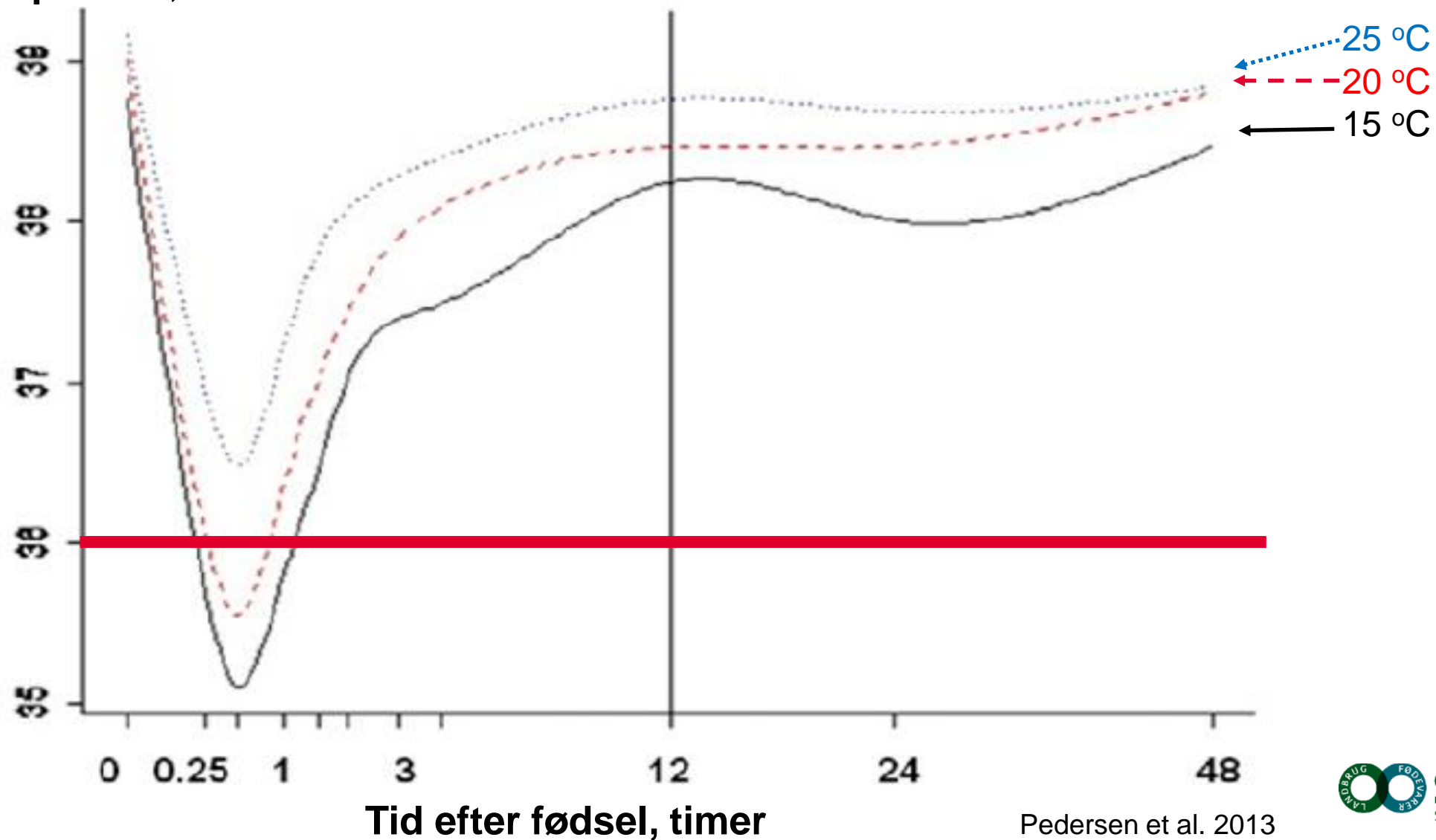
Varme

En rektal temperatur over 36 °C øger overlevelsen

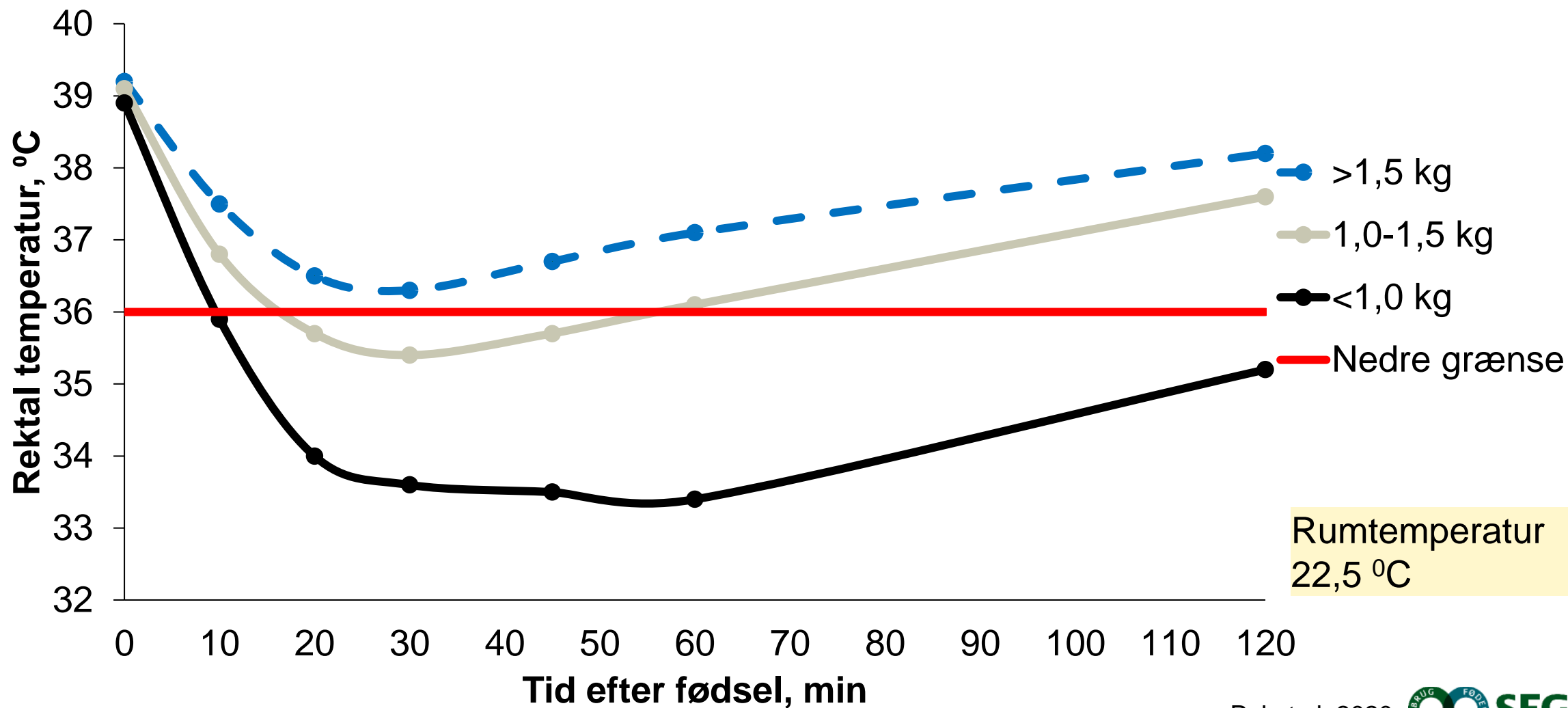
Pattegrises rektal temperatur efter fødsel er afhængig af rumtemperatur

Rektaltemperatur, °C

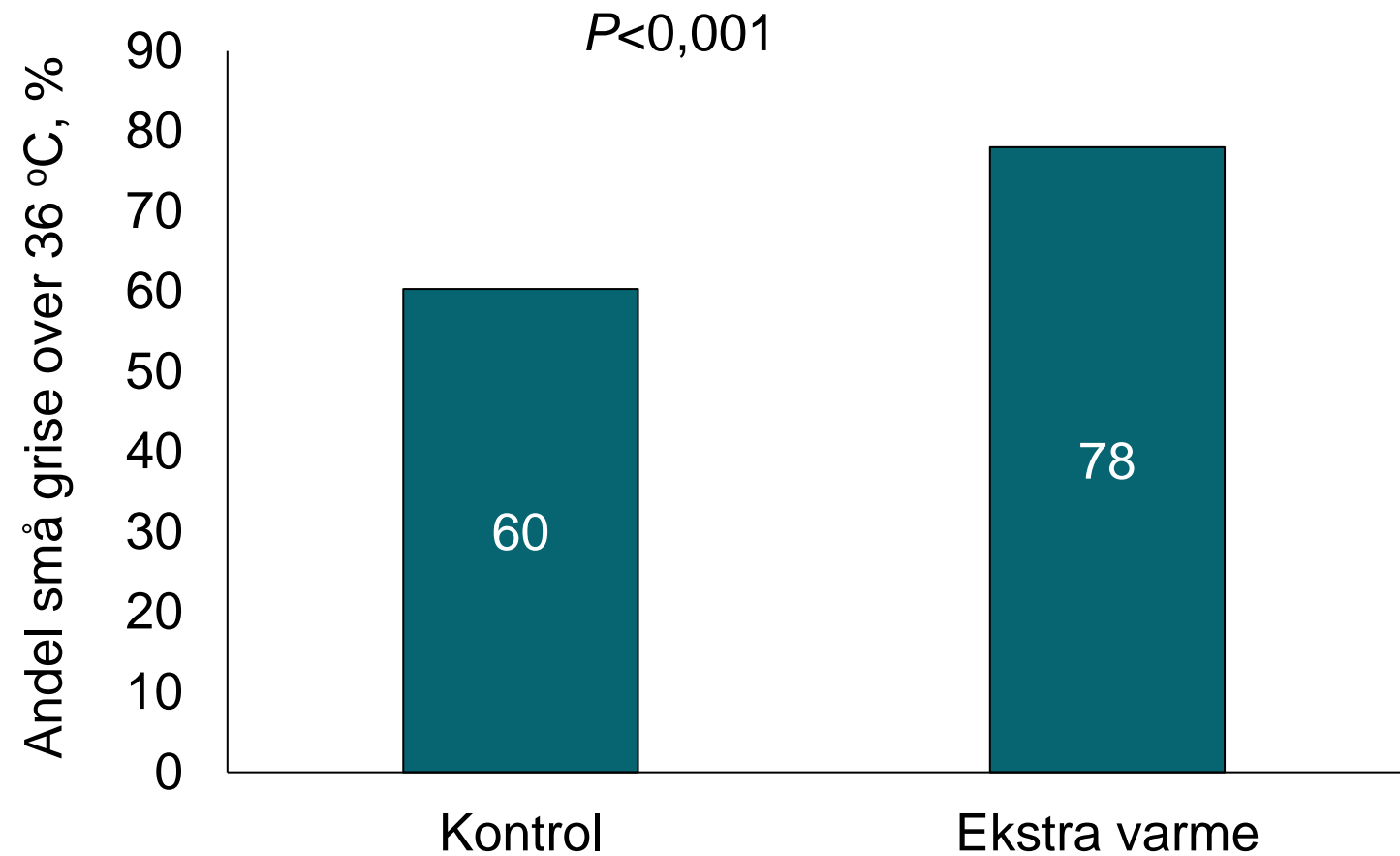

Pedersen et al. 2013

Rektal temperatur efter fødsel ved forskellig fødselsvægt

Ekstra varme omkring soen ved faring øger de mindste pattegrises rektal temperatur

Meddelelse nr. 1176

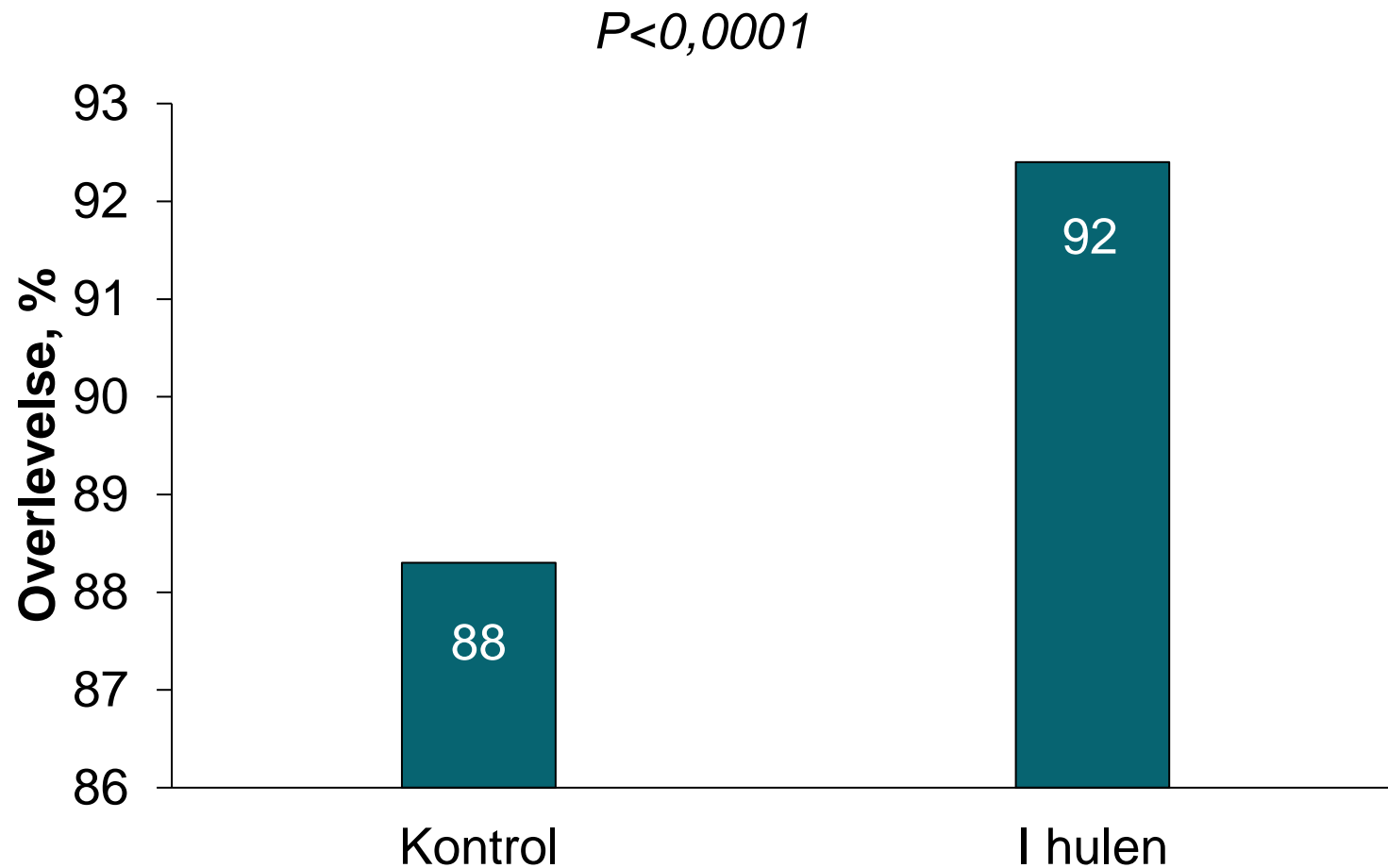

Ny afprøvning med mobil
varmemåtte omkring faring

Billede lånt af FARROWTECH

Flytte nyfødte grise ind i hulen øger overlevelsen

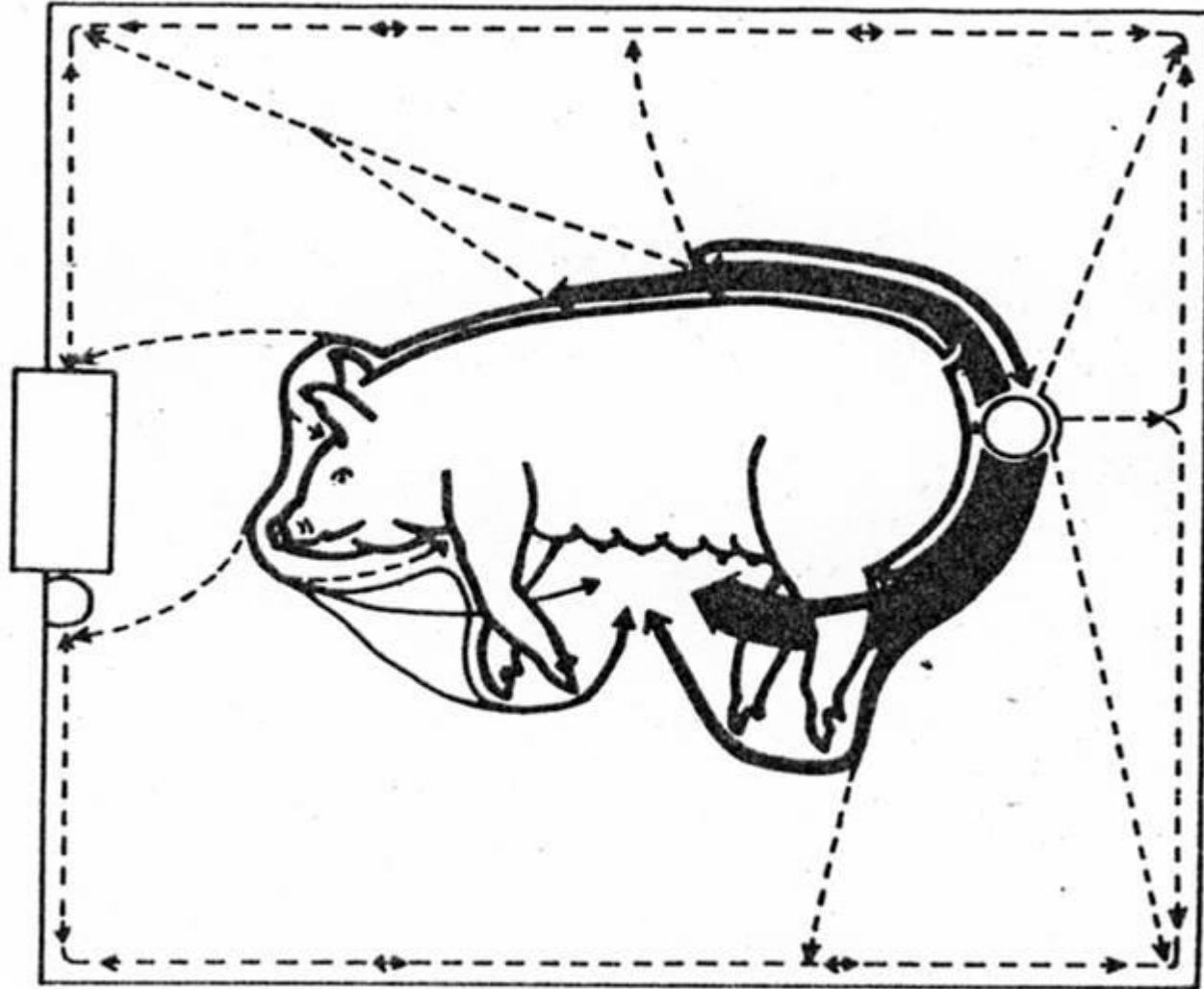
Rumtemperatur 18-20 °C
150 W lampe i hulen

Modificeret fra Andersen et al. 2009

A photograph of a pig lying in a metal cage. The pig is positioned horizontally, facing right. The cage is constructed of grey metal bars. The floor of the cage is covered with a layer of yellow straw bedding. The pig's skin is pinkish-red. The background shows the interior of the cage and some structural elements.

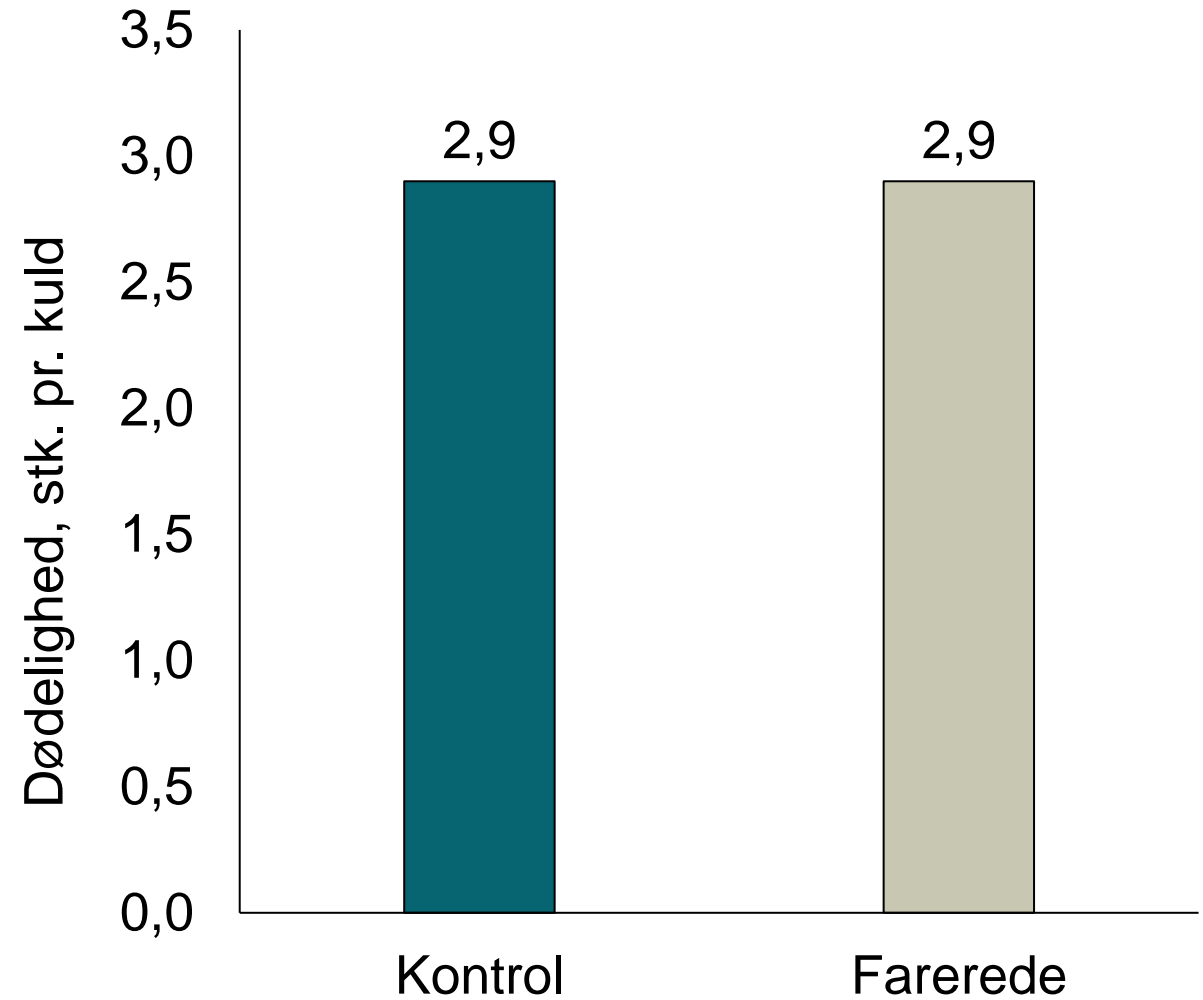
2,5 cm halm bag soen kan reducere grisenes varmetab med 40 pct.
(Mount, 1967)

Pattegrise skal blive på sporet

Bünger, 1983

Effekt af fare-rede på overlevelsen? Dødelighed indtil dag 4 – inkl. dødfødte

Grise kan lokkes ind i hulen

Huletræning

- 1 time omkring fodring (dag 1 og 2)

Lokke grisene til at benytte hulen

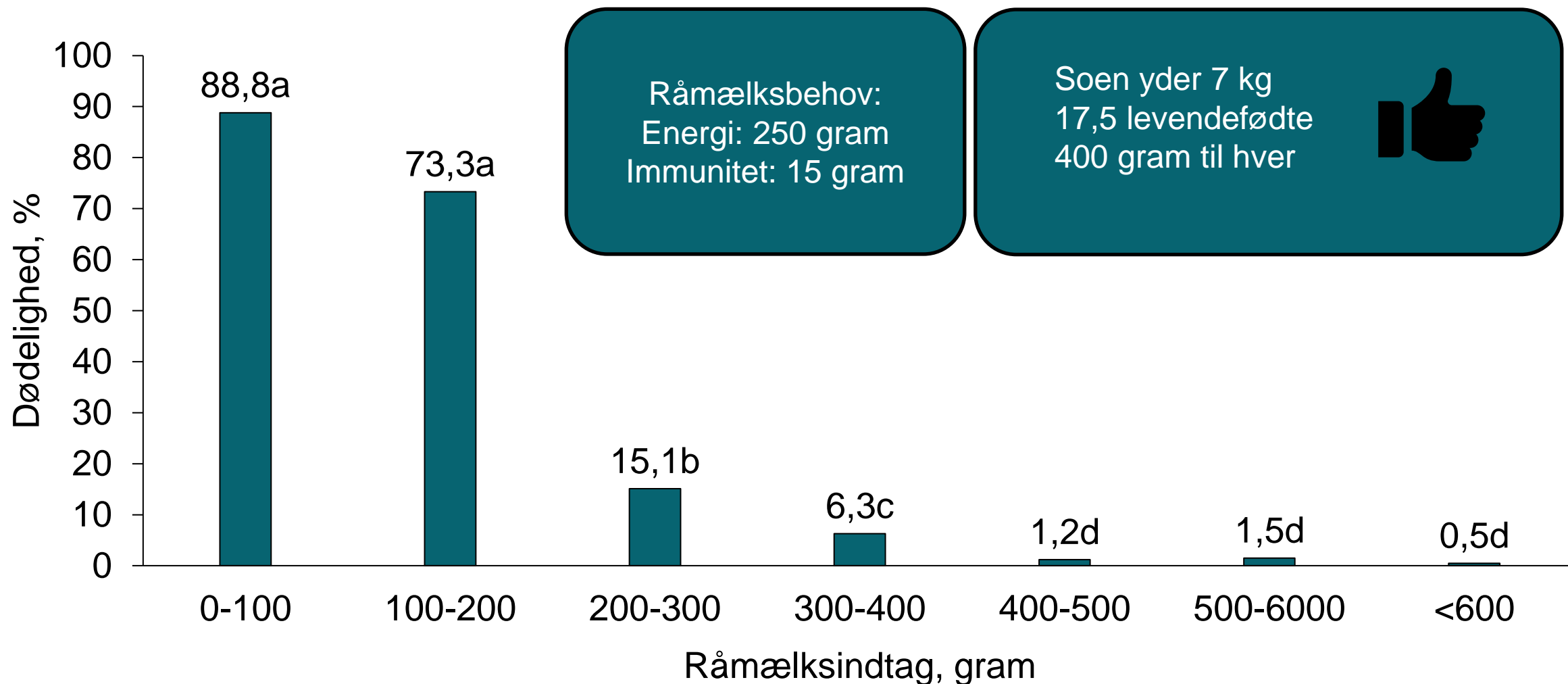
- Halm, sok med hvedekerner, jutesæk (fra indsættelse af soen)

Efter fødsel

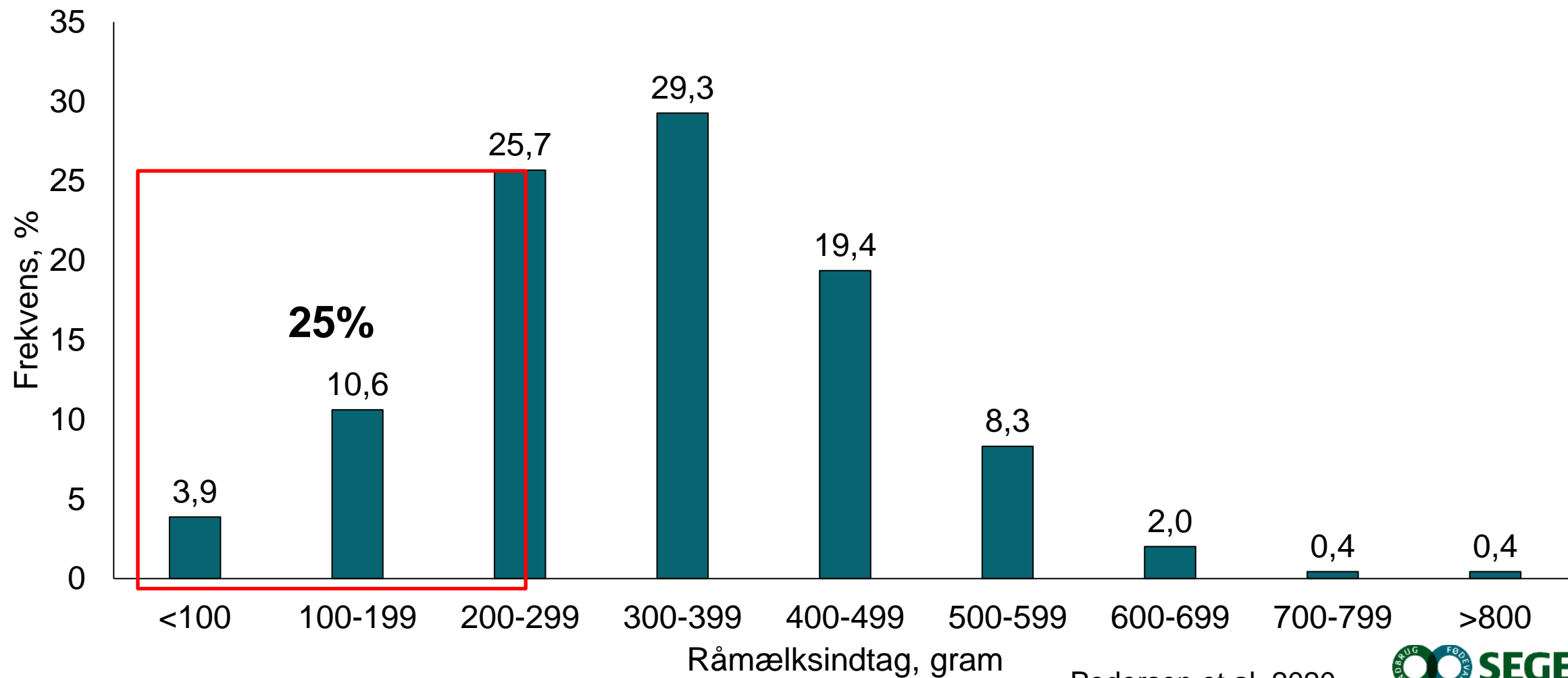
Råmælk

Pattegrisens råmælksoptag afspejles direkte i dens overlevelse

Nuntapaitoon et al. 2019a

Råmælken fordeles ikke ligeligt

Pedersen et al. 2020

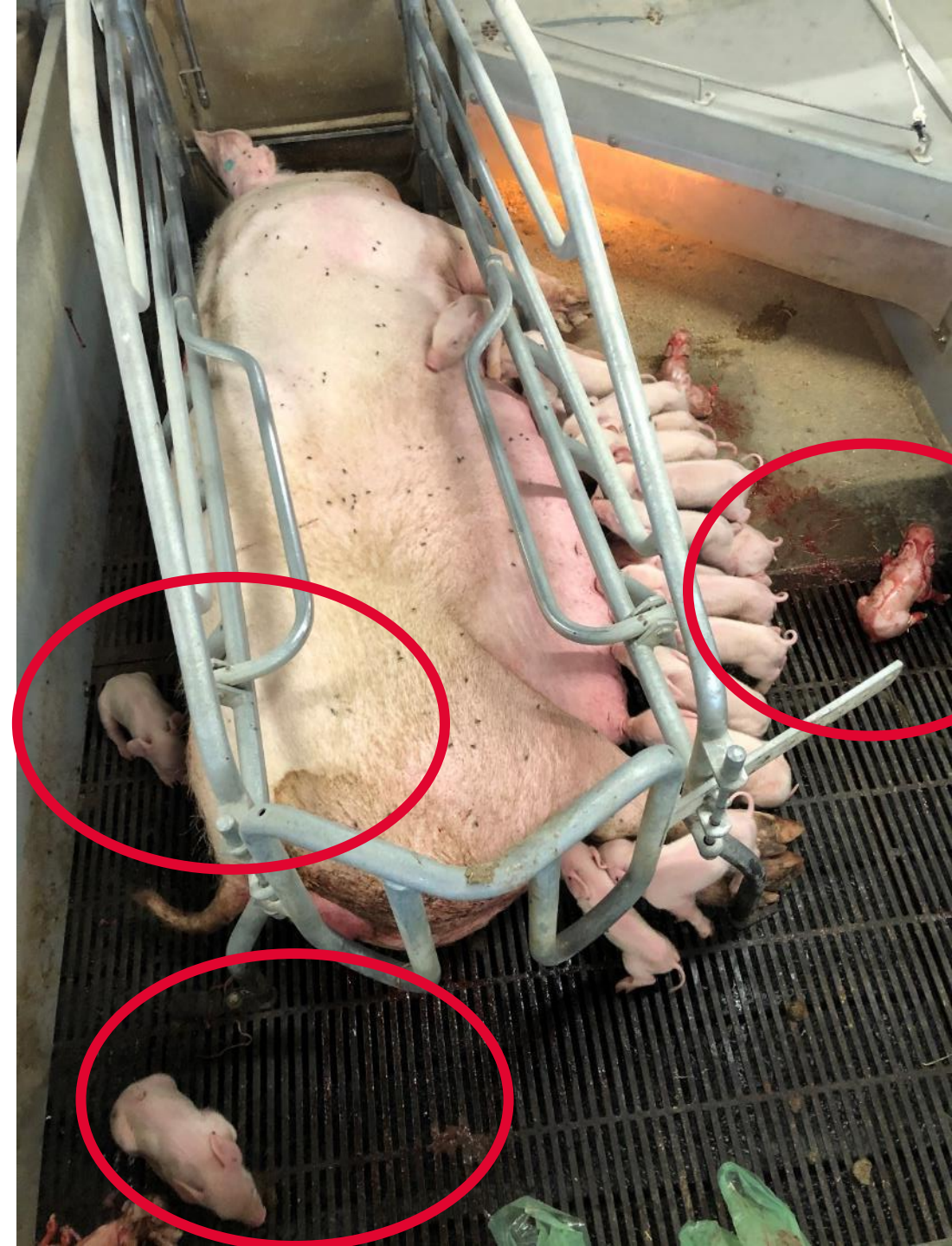
Råmælk og antistoffer

- Grise i højrisiko:
 - Høj kuldstørrelse
 - Lav fødselsvægt
 - Langt fødselsinterval
 - Sent i fødselsrækkefølge
- Alle søer udskiller nok antistoffer
- De fleste grise har optaget nok antistoffer efter 8 timer
- Råmælk er råmælk
- Somælk giver god energi, når grisen har drukket råmælk

Sådan sikrer du råmælk til alle grise

- Hjælp løbende små og svage pattegrise til yveret
- Løbende kuldudjævning:
 - Opmærk de førstefødte grise
 - Flyt de førstefødte store pattegrise til ammesøer
 - Flyt små pattegrise til en mindsteamme
 - Resten af grisene bliver hos egen mor
- Splitmalkning ved få faringer

Ny afprøvning: Kan man mærke på grisens mave, om den har drukket råmælk?

Ved kuldudjævning dur energitilskud og glukose ikke

- Ingen dokumentation for effekt
- Koster penge og tid
- Brug i stedet tiden klogt

Færre klemte pattegrise med hæve-/sænkegulv

Brug hænderne klogt i farestalden

DET KLOGE VALG:

- Sikre at soen er klar til faring
- Soen har reel adgang til redebygningsmateriale
- Overvågning af faringerne
- Ekstra varme omkring soen ved faring
- Lækker hule for at lokke grisene tidligt ind
- Hjælpe små og svage pattegrise til yveret
- Løbende kuldudjævning eller splitmalkning

INGEN EFFEKT AF:

- Huletræning
- Energitilskud og glukose
- Fare-rede
- Hæve-/sænkegulv

TAK og husk!

Vær altid opdateret på den seneste faglige viden

Tilmeld dig **Nyhedsmail** fra
SEGES Svineproduktion på
www.svineproduktion.dk

 facebook.com/SegesSvineproduktion